

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

18^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1910

Een Leeuwarder Gedenkpenning.

Bij het beschrijven der penningverzameling van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam, vond ik o.m. den hiernevens afgebeelden penning.

Al dadelijk deed mij het stuk denken aan een soort van gildepensing, waartoe de vorm en de bewerking wel eenige aanleiding geven, doch noch bij DIRKS 1), noch bij MINARD VAN HOOREBEKE 2) vond ik dezen penning.

Mijn navraag op onze algemeene vergadering, 13 Juli 1909 te Ginneken gehouden, gaf mij ook al zeer weinig zekerheid of mijne opvatting juist was en gaarne toch had ik een afdoend bewijs voor mijn vermoeden. De naam ZIJLSTRA deed mij direct aan de provincie Friesland denken, het was mij bekend, dat vroeger en ook heden nog verschillende leden van het geslacht ZIJLSTRA het bouwvak beoefenden en nog beoefenen.

Vasthoudende aan het begrip, dat ik hier werkelijk een Frieschen penning voor mij had en wel meer in het bijzonder van Leeuwarden, (althans naar den naam te oordeelen) verzocht ik ons ijverig medelid S. WIGERSMA Hzn., zoo mogelijk, mij eenige inlichting te verschaffen. Met de bekende welwillendheid en accuratesse voldeed de heer WIGERSMA aan mijn verzoek en werkelijk bleek nu mijn vermoeden juist te zijn.

Een uittreksel uit het stads-resolutieboek van Leeuwarden geeft toch het volgende :

1) Mr. JACOB DIRKS, *De Noord-Nederlandsche Gildepenningen*, Haarlem 1878.

2) L. MINARD VAN HOOREBEKE, *Description de Méreaux etc.*, Gand, 1877.

„HENDRIK ZIJLSTRA werd bij resolutie van den Magistraat van Leeuwarden, op 25 April 1732 tot Stads-metselaar benoemd, op request van Mr LOURENS STEINDAM, die deze betrekking tot dat tijdstip had waargenomen”

Eigenaardig is het echter, dat de resolutie genomen is 25 April 1732, terwijl de penning 21 April als datum van 's mans benoeming aangeeft.

Uit deze resolutie blijkt dus nu afdoende, dat het hier-nevens afgebeelde stuk *niet is een gildepenny*, maar een (althans naar ik vermeen) onbekende *gedenkpenning* op de benoeming van Hk. ZIJLSTRA als Stads-metselaar van Leeuwarden. (Stads-metselaar = directeur van gemeentewerken in onzen tijd.)

De penning is van geel koper en betrekkelijk fraai gegraveerd. Groot 65 m.M.

De voorzijde verbeeldt den patroon van het Metselaars-gilde, den H. CLAUDUS I), één der vier gekroonde Heiligen, aanzien en ten voeten uit, gekleed met een los omgeslagen mantel, om de middel vastgehouden door eenen gordel,

1) De afbeelding op den penning vertoont misschien een der zoogenaamde Heilige Vier Gekroonden, aan wie te Rome de kerk „S S. Quattro Coronati” is gewijd en die, met de Heilige BARBARA, door de metselaars als patroons vereerd werden. Merkwaardig dat men nog in 1732 zich de oude overlevering herinnerde. Dit oordeel van een onzer beste Nederlandsche architecten, wordt bevestigd door de metselaarsgilden, welke DIRKS vermeldt, (bijv. DIRKS I, N°. 263 en 299).

Bij de gildepenningen van Middelburg vinden wij gildepenningen van de metselaars, (DIRKS, I, blz 354, pl. LXVI, N° 30 en 30*), waarop de vier gekroonde heiligen tegenover elkander gezeten zijn afgebeeld. De een houdt een troffel, de tweede pasloodbord, de derde een dubbelen beitel, de vierde een hamer en beitel in handen. Omschrift CLAVDVS - VICOSTRACIVS - DICIDERIVS - SIFLICVS (de vier koningen-heiligen)

MINARD VAN HOOREBEKE, dl I, blz 225 vermeldt bij de beschrijving van het Metserbuis. Onder de vijf vensterramen der eerste verdieping bevond zich in het midden het in steen gehouwen neringwapen door twee leeuwen vastgehouden. Aan beide zijden van het wapen waren vier paneelen, voerende links en rechts de beelden der vier gekroonden, elk onder eenen spitsboog enz.

Wi) meenden eerst dat het de H THOMAS was. Zie MARGARET E. TABOR. *De Heiligen in de Kunst, hunne legenden, attributen en symbolen* H P TER BRAAK, Deventer en C. L. VAN LANGENHUYZEN te Amsterdam, 1909 blz 167.

waarin een metselaarstroffel is gestoken. Het hoofd is gedekt door een z.g. helmkroon. De opgeheven rechterhand omvat een maatstok, de linker houdt een koord met schietlood.

De keerzijde vertoont de projectie van een gewelf. Op den voorgrond ziet men een zoogenaamden sluitsteen.

Om den rand en afgesloten door een binnencirkel leest men het volgende omschrift:

*Hend^k Zijlstra is den 21 April 1732 Stadts Metselaar
Geworden.*

Wellicht is een onzer leden in staat omtrent dezen penning nadere bijzonderheden te verstrekken; ik houd mij gaarne hiervoor aanbevolen.

Amsterdam, Sept. 1909.

H. G. DU CROOQ.

